

Утицај демографских и социјално-економских одлика на квалитет живота људи

Гордана Грбић¹, Драгољуб Ђокић^{2,3}, Сања Коцић^{2,3}, Дејан Митрашиновић⁴, Љиљана Ракић⁵, Раде Прелевић⁶, Жарко Кривокапић⁶, Снежана Миљковић⁷

¹Висока здравствено-санитарна школа струковних студија „Висан“, Београд, Србија;

²Институт за јавно здравље, Крагујевац, Србија;

³Медицински факултет, Универзитет у Крагујевцу, Крагујевац, Србија;

⁴Висока здравствена школа струковних студија, Београд, Србија;

⁵Клинички центар Србије, Београд, Србија;

⁶Војномедицинска академија, Београд, Србија;

⁷Клинички центар, Ниш, Србија

КРАТАК САДРЖАЈ

Увод Квалитет живота је мултидимензионални концепт који се најбоље може изразити субјективним осећањем благостања. Процена квалитета живота је основа за мерење благостања, а утврђивање чинилаца који детерминишу оцену квалитета живота је основа за његово унапређење.

Циљ рада Циљ рада је био да се испитају и утврде детерминанте перцепције квалитета живота испитаника унутар група обележја која одликују демографске и социјално-економске особине.

Методе рада Ова студија пресека је обухватила репрезентативни узорак (9.479 испитаника) становништва Србије старијег од 20 година. Квалитет живота изражен је перцепцијом благостања (задовољство животом). Подаци о испитаницима (демографске и социјално-економске одлике) прикупљени су упитницима за домаћинство и за одрасле особе. За обраду, анализу и приказивање података коришћене су методе параметријске дескриптивне статистике (средња вредност, стандардна девијација, коефицијент варијације), анализа варијансе и факторска анализа.

Резултати Иако мушкарци оцењују квалитет свог живота нешто вишим оценама него жене, није утврђена статистички значајна разлика у оцени квалитета живота у односу на пол испитаника ($p > 0,005$). Испитаници се високо статистички значајно разликују у оцени квалитета живота у погледу старости, степена образовања, брачног стања и врсте занимања ($p < 0,001$). У односу на број деце, није утврђена статистички значајна разлика у оцени квалитета живота између испитаника ($p > 0,005$).

Закључак На квалитет живота утичу бројни чиниоци који одликују сваку особу (демографска и социјално-економска обележја). Детерминишући фактори квалитета живота су бројни и разноврсни, а начин и снага њиховог утицаја променљиви.

Кључне речи: квалитет живота; субјективно осећање благостања; чиниоци који одређују квалитет живота; демографске одлике; социјално-економске одлике

УВОД

Циљ друштвеног развоја је благостање људи. Благостање је одраз квалитета живота, а здравље његова најважнија компонента. Процена квалитета живота је основа за мерење благостања које друштво постиже у свом развоју, а утврђивање чинилаца који детерминишу оцену квалитета живота је основа за његово унапређење [1, 2].

Квалитет живота је мултидимензионални концепт који се најбоље може изразити субјективним осећањем благостања. Ово мерило одражава индивидуалне утицаје (вредности, потребе, циљеви) и утицаје средине (објективни услови живота, култура, перспектива) [3]. Квалитет живота свакако укључује анализу објективних услова живота, али је за процену и унапређење квалитета живота много значајнија његова субјективна димензија – перцепција квалитета живота. Субјективна димензија боље одражава квалитет живота, јер сумира процену свих објективних услова у светлу циљева, очекивања појединца и вредности које од-

ређени услови за њега имају. Томе у прилог говоре истраживања која су утврдила да побољшање услова живота не води увек унапређењу квалитета живота, те да вредносни систем појединца и културни контекст имају веома значајну улогу у развоју субјективног осећања благостања [4].

Многи истраживачи истичу да важан део имају лични вредносни систем и очекивања појединца у односу на квалитет живота [5]. Специфични модел квалитета живота покушава да интегрише субјективне и објективне димензије квалитета живота с личним системом вредности, препознајући динамични однос који постоји између ових компонента. Вредносни систем је дефинисан као релативна важност одређених области (услова живота) за особу и субјективног благостања који проистиче из њега [6]. Различита важност се придаје одређеним областима (стварима, условима) у односу на демографска и социјално-економска обележја појединца, које доприносе разликовању високог и ниског нивоа свеукупног задовољства животом [7-10]. Место и улога коју имају вред-

Correspondence to:

Gordana GRBIĆ
Visoka zdravstveno-sanitarna
škola strukovnih studija „Visan“
Tošin bunar 7/a, 11070 Beograd
Srbija
gordana.grbic@yahoo.com

ности повезани су с факторима културе и рефлектују једни друге [11, 12]. Ми на то гледамо слично.

На квалитет живота утичу многи чиниоци који одликују сваку особу (демографске и социјално-економске одлике). Детерминишући фактори квалитета живота су бројни и разноврсни, а начин и снага њиховог утицаја променљиви [13, 14]. Пажња истраживача се последњих десет година усмерава све више ка здравој популацији. Истраживање квалитета живота у здравој (општој) популацији постало је саставни део мониторинга друштвеног развоја.

ЦИЉ РАДА

Циљ рада је био да се испитају и утврде детерминанте перцепције квалитета живота испитаника унутар група обележја које одликују демографске и социјално-економске особине.

МЕТОДЕ РАДА

Истраживање је урађено као аналитичка студија пресека на репрезентативном узорку становништва Србије у оквиру пројекта под називом „Здравствено стање, здравствене потребе и коришћење здравствене заштите становништва Србије” 2000. године. Узорак је чинило 9.479 испитаника старијих од 20 година, који је био уравнотежен по полу, старости и месту становања. Као извори података за ово истраживање послужили су посебно дизајнирани упитници сачињени на основу искуства и препорука добијених из сличних популационих истраживања других земаља: упитник за домаћинство и упитник за особе старије од 20 година.

Анализирани су релевантни подаци о квалитету живота испитаника у погледу демографских обележја (пол, старост) и социјално-економских одлика (степен образовања, брачно стање, број деце, запослење и врста посла). Прикупљени подаци о наведеним одлика-

ма посматрани су као независне варијабле. Зависном варијаблом сматрала се испитаникова перцепција квалитета живота (задовољство животом).

Дескриптивни статистички параметри квалитета живота (средња вредност, стандардна девијација, коефицијент варијације) приказани су у категоријама обележја чији је утицај испитан. Разлике у аритметичкој средини вредности параметара квалитета живота испитаника различитих категорија посматраних обележја проверене су анализом варијансе. Примена факторске анализе у овој студији имала је за циљ да објасни односе унутар групе истоврсних варијабли које описују испитаника (његова демографска и социјално-економска обележја). Резултати су приказани табеларно.

РЕЗУЛТАТИ

Иако мушкарци оцењују квалитет свога живота нешто вишим оценама (5,209) него жене (5,184), није утврђена статистички значајна разлика у оцени квалитета живота у односу на пол испитаника ($p > 0,005$) (Табела 1).

Испитаници се високо статистички значајно разликују у оцени квалитета живота у односу на старост ($p < 0,001$). Оцена квалитета живота је у распону од 5,479 до 4,858 и смањује се пропорционално са старењем испитаника (млађи испитаници оцењују квалитет свог живота вишим оценама) (Табела 1).

Сличан налаз бележи се и у погледу степена образовања испитаника: оцене квалитета живота се повећавају пропорционално дужини школовања. Најнижу оцену квалитета живота (4,873) дали су испитаници с непотпуном основном школом или без ње, а највишу испитаници са завршеним факултетом (5,398). Ове разлике су биле високо статистички значајне ($p < 0,001$) (Табела 2).

Најнижи ниво квалитета живота забележен је код неспособних за рад и пензионера (4,251 и 4,985), а највиши код студената, људи запослених у трговини, пословима друштвене заштите, стручњака и уметника.

Табела 1. Дескриптивни статистички параметри за квалитет живота у односу на демографске одлике становништва с параметрима анализе значајности разлика између категорија посматраних обележја

Table 1. Descriptive statistical parameters for the quality of life in relation to demographic characteristics of the population with the parameters of the analysis of significance in differences among observed categories

Обележје Feature	<i>n</i>	<i>N</i>	Стопа одговора Answer rates	$\bar{X}$	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	
Пол Gender	Мушки Male	4491	9479	95.55%	5.209	1.710	0.476	1	0.490
	Женски Female	4988			5.184	1.741			
Старост (године) Age (years)	20–34	2624	9479	95.55%	5.479	1.704	28.492	5	0.000
	35–44	1730			5.285	1.745			
	45–54	1820			5.113	1.685			
	55–64	1387			5.038	1.695			
	65–74	1376			4.946	1.697			
	>75	543			4.858	1.845			

n – број испитаника; *N* – укупан број испитаника; $\bar{X}$ – средња вредност; *SD* – стандардна девијација; *F* – факторско оптерећење; *df* – степен слободe; *p* – статистичка значајност

n – number of examinees; *N* – total number of examinees; $\bar{X}$ – mean value; *SD* – standard deviation; *F* – factor load; *df* – degree of freedom; *p* – statistical significance

Описане разлике су биле високо статистички значајне ($p < 0,001$) (Табела 2).

Испитаници који су неожењени, односно неудати или ожењени, удати, односно живе у ванбрачној заједници задовољнији су животом од удоваца и удовица, а нарочито од разведених и раздвојених испитаника. Разлике у квалитету живота ових категорија су биле високо статистички значајне ($p < 0,001$) (Табела 2).

Није утврђена статистички значајна разлика у оцени квалитета живота у односу на број деце ($p > 0,005$), иако се може приметити да испитаници са мањим бројем деце и они без деце оцењују квалитет свога живота нешто већим оценама (Табела 2).

Факторска анализа социјално-демографских обележја испитаника издвојила је два фактора који описују старост и пол испитаника, у чији састав су ушла обележја с факторским оптерећењем већим од 0,25. Њима се може објаснити 52,710% укупног варирања (Табела 3).

Први фактор је груписао обележја која описују старост испитаника, школску спрему и број деце. Ова три обележја описују генерацијски прототип становништва у Србији, односно две доминантне групације: старије особе са нижим образовањем и већим бројем деце и млађу популацију са вишим образовањем и мањим бројем деце. Носилац овога фактора је обележје „ста-

Табела 2. Дескриптивни статистички параметри за квалитет живота у односу на социјално-економске одлике становништва с параметрима анализе значајности разлика између категорија посматраних обележја

Table 2. Descriptive statistical parameters for the quality of life depending on the socioeconomic characteristics of the population with the parameters of the analysis of significance in differences among categories of the observed features

Обележје Feature	<i>n</i>	<i>N</i>	Стопа одговора Answer rates	$\bar{X}$	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	
Школска спрема Educational qualification	Без школе и непотпуна основна школа Uneducated and incomplete primary school	1768	9382	94.56%	4.873	1.766	33.841	3	0.000
	Основна школа Primary school	1406			5.113	1.696			
	Средња школа Secondary school	4316			5.276	1.712			
	Виша или висока школа Collage or university degree	1892			5.398	1.702			
Брачно стање Marital status	Ожењен/удата/у ванбрачној заједници Married/living with the partner	6842	9383	94.58%	5.264	1.707	29.790	3	0.000
	Неожењен/неудата Not married	1142			5.305	1.731			
	Разведен/а, раздвојен/а Divorced/separated	384			4.764	1.663			
	Удовац/удовица Widower/widow	1015			4.815	1.801			
Број деце Number of children	Нема None	1432	9112	91.86%	5.230	1.729	1.717	5	0.127
	Једно One	2329			5.233	1.715			
	Двоје Two	4424			5.183	1.702			
	Троје Three	737			5.202	1.800			
	Четворо Four	137			4.897	1.949			
	Петоро и више Five or more	53			4.816	2.034			
Запослење и врста посла Employment and type of job	Пољопривреда Agriculture	1108	9385	94.59%	5.242	1.662	12.988	10	0.000
	Индустрија, рударство, грађевина и сл. Industry, mining, civil engineering etc.	1344			5.148	1.716			
	Трговина Trade	797			5.513	1.652			
	Управни, административни и сродни послови Managing, administrative or jobs alike	1093			5.360	1.636			
	Послови друштвене заштите Jobs of public protection	406			5.452	1.696			
	Стручњак, уметник Expert, artist	428			5.433	1.783			
	Домаћица Housewife	1286			5.062	1.819			
	Студент Student	337			5.521	1.682			
	Пензионисан/а Retired	1909			4.985	1.708			
	Незапослен/а Unemployed	600			5.115	1.779			
	Неспособан/на за рад Incapable to work	77			4.251	1.979			

Табела 3. Комуналитет* обележја испитаника
Table 3. Communality* of the examinees' features

Обележје Feature	Комуналитет Communality
Пол Gender	0.278
Старост Age	0.683
Школска спрема Educational qualification	0.602
Брачно стање Marital status	0.530
Број деце (до пет) Number of children (up to 5)	0.612
Врста посла Type of job	0.457

* део варијансе која потиче од заједничких фактора
* a part of the variance deriving from common factors

Табела 4. Преглед фактора
Table 4. Factor overview

Фактор Factor	Обележје Feature	F
1 (Старост) 1 (Age)	Старост Age	0.754
	Школска спрема Educational qualification	-0.740
	Број деце (до петоро) Number of children (up to 5)	0.681
2 (Пол) 2 (Gender)	Пол Gender	-0.522
	Брачно стање Marital status	0.708
	Врста посла Type of job	0.676

рост” са факторским оптерећењем од 0,754. Њиме се може објаснити 31,915% укупног варирања (Табела 4).

Други фактор је груписао обележја која се односе на пол испитаника, брачно стање и врсту занимања; он је означен као „пол”. Утврђено је да су мушкарци чешће у браку и да се баве неким од простијих занимања него жене, које су чешће удовице или разведене и баве се сложенијим занимањима. Носилац овог фактора је обележје „брачно стање” са факторским оптерећењем од 0,708. Овим фактором може се објаснити следећих 20,795% укупног варирања (Табела 4).

ДИСКУСИЈА

Преглед литературе указује на неколико најчешће истраживаних фактора: пол, старост (узраст), степен образовања (трајање, ниво), брачно стање (садашње, укупно), чиниоци у вези са радом и занимањем (запосленост, врста посла). Допринос ових чинилаца ретко се изучава изоловано, чешће у склопу са другим (личним и срединским) одликама испитаника [15, 16].

Доказано је да жене имају виши ниво субјективног осећања благостања него мушкарци, мада није сасвим јасно зашто (смер узрочности) [17]. У старијем добу квалитет живота је лошији код жена, удовица, неписмених (мање образованих), изнемоглих, старих и болесних људи [18]. Резултати истраживања показују да

је субјективно осећање благостања веће међу млађим и старијим старосним групама, а мање у средњем животном добу [19]. Група аутора је установила да се субјективно осећање благостања смањује почев од старосне групе 18-24 година до 35-44 године, после чега се опет повећава, да би у старосном добу 55-64 године било исто као и код испитаника узраста 18-24 године, након чега се даље повећава [20].

На узорку аустријске популације старије од 14 година оцењен је ефекат социјално-демографских фактора на квалитет живота. Он је дефинисан индексом квалитета живота према немачкој верзији. Утицај социјално-демографских варијабли процењиван је Краскал–Волисовим (*Kruskal–Wallis*) тестом и анализом варијансе. Узорак је насумично изабран у оквиру региона и демографских група, а чинило га је 1.049 учесника. Старост је означена као главни општи и појединачни фактор, јер се са старењем испитаника смањивао индекс квалитета живота. Разлике у односу на пол анализираних су у три димензије; код мушкараца је установљен виши ниво квалитета живота у погледу физичког благостања, психичког благостања и способности за рад [4].

Утицај образовања *per se* предмет је бројних расправа. Англосаксонски истраживачи указују на то да срећни људи углавном имају виши степен образовања. Има више доказа да само образовање није узрок бољег квалитета живота, већ да виши степен образовања омогућава социјални просперитет – бољу позицију на тржишту рада, поверење које уживају људи вишег образовног статуса, већи приходи [15, 16, 17].

Резултати различитих анализа показују да су ожењени људи срећнији од других; следе они који живе заједно (у ванбрачној вези), удовци и удовице, разведени, и на крају одвојени [21]. Истраживачи развијених земаља су, користећи налазе Истраживања вредности у свету (*World Values Survey*), уочили да су разлике између одвојених и ожењених људи веома велике (три четвртине на десетостепеној скали), чак више него између незапослених и људи који имају посао. Раздвојени су мање задовољни од растављених (разведених), што се тумачи прилагођавањем разведених особа на новонасталу ситуацију [22]. Брачно стање утиче на већину варијабли, па су код ожењених и удаћих особа вредности индекса више него код разведених или самаца [4].

Фреј (*Frey*) и Стуцер (*Stutzer*) [23] су испитивали субјективно осећање благостања између испитаника „фриленсера” (енгл. *freelancer* – самостални радник) и утврдили да је код њих значајно виши ниво субјективног осећања благостања него код људи запослених у предузећима. Они овакве налазе објашњавају тиме да „фриленсери” имају више слободе у доношењу одлука него други. Такође су утврдили да, независно од прихода и дужине рада, „фриленсери” имају веће субјективно осећање благостања које се односи на посао од људи запослених у другим организацијама. То потврђују чињеницом да субјективно осећање задовољства утиче не само на исход, већ и на процес рада. Истра-

живачи у развијеним земаљама такође су уочили исту разлику између запослених и незапослених лица [22].

ЗАКЉУЧАК

Пол као демографско обележје нема статистички значајан утицај на квалитет живота људи, док старост (узраст) утиче на субјективно дефинисан квалитет живота. Степен образовања као социјално-економска одлика предмет је многих опречних ставова. Резултати нашег истраживања су показали да степен образовања,

брачно стање и запослење, односно врста посла статистички значајно утичу на субјективно дефинисан квалитет живота, док број деце нема утицаја.

НАПОМЕНА

Рад је део докторске дисертације првог аутора под називом „Субјективно благостање као мера квалитета живота одрасле популације Србије и његове детерминанте”, пријављене на Медицинском факултету Универзитета у Крагујевцу.

ЛИТЕРАТУРА

- Schalock RL. The concept of quality of life: what we know and do not know. *J Intellect Disabil Res.* 2004; 48(Pt 3):203-16.
- Rapley M. *Quality of Life Research. A Critical Introduction.* London: Sage; 2003.
- Taillefer MC, Dupuis G, Roberge MA, Lemay S. Health-related quality of life models: systematic review of the literature. *Social Indicators Research.* 2003; 64:293-323.
- Prause W, Saletu B, Tribl GG, Rieder A, Rosenberger A, Bolitschek J, et al. Effects of socio-demographic variables on health-related quality of life determined by the quality of life index. *Hum Psychopharmacol.* 2005; 20(5):359-65.
- Vittersø J. Subjective well-being versus self-actualization: using the flow-simplex to promote a conceptual clarification of subjective quality of life. *Social Indicators Research.* 2004; 65(3):299-332.
- Bowling A, Gabriel Z. An integrational model of quality of life in older age. Results from the ESRC/MRC HSRC quality of life survey in Britain. *Social Indicators Research.* 2004; 69(1):1-36.
- Cummins R, Eckersley R, Pallant J, Vugt J, Misajon R. Developing a national index of subjective wellbeing: the Australian Unity Wellbeing Index. *Social Indicators Research.* 2003; 64(2):159-90.
- Kahn RL, Juster FT. Well-Being: Concepts and Measures. *Journal of Social Issues.* 2002; 58(4):627-44.
- Michalos AC. Social indicators research and health-related quality of life research. *Social Indicators Research.* 2004; 65(1):27-72.
- Tobiasz-Adamczyk B, Brzyski P. Factors determining changes in self-rated health in the Polish community-dwelling elderly. *Cent Eur J Public Health.* 2005; 13(3):117-24.
- Paschoal SM, Filho WJ, Litvoc J. Development of elderly quality of life index – EQOL: theoretical-conceptual framework, chosen methodology, and relevant items generation. *Clinics.* 2007; 62(3):279-88.
- Lucchetti M, Corsonello A, Gattaceca R. Environmental and social determinants of aging perception in metropolitan and rural areas of Southern Italy. *Arch Gerontol Geriatr.* 2008; 46(3):349-57.
- Cardona D, Agudelo HB. Personal satisfaction as a component of adult's quality of life in Medellin. *Rev Salud Publica (Bogota).* 2007; 9(4):541-9.
- Casey M. Partnership – success factors of interorganizational relationships. *J Nurs Manag.* 2008; 16(1):72-83.
- Arslantas D, Unsal A, Metintas S, Koc F, Arslantas A. Life quality and daily life activities of elderly people in rural areas, Eskişehir (Turkey). *Arch Gerontol Geriatr.* 2009; 48(2):127-31.
- Coffman D. Music and quality of life in older adults. *Psychomusicology.* 2002; 18(1-2):76-88.
- Coffman D, Adamek M. The contributions of wind band participation to quality of life of senior adults. *Music Therapy Perspectives.* 1999; 17(1):27-31.
- Cook S, Ledger K. A service user-led study promoting mental well-being for the general public, using 5 rhythms dance. *International Journal of Mental Health Promotion.* 2005; 6(4):41-51.
- Cummins R. Objective and subjective quality of life: an interactive model. *Social Indicators Research.* 2000; 52(1):55-72.
- Currie J, Develin E. Stroll your way to well-being: a survey of the perceived benefits, barriers, community support and stigma associated with pram walking groups designed for new mothers, Sydney, Australia. *Health Care Women Int.* 2002; 23(8):882-93.
- Edwards D. Psychological well-being and physical self-esteem in sport and exercise. *International Journal of Mental Health Promotion.* 2004; 6(1):25-32.
- Eiser C, Morse R. Can parents rate their child's health-related quality of life? Results of a systematic review. *Qual Life Res.* 2001; 10(4):347-57.
- Frey B, Stutzer A. *Happiness and Economics.* Princeton: Princeton University Press; 2002.

Influence of Demographic and Socioeconomic Characteristics on the Quality of Life

Gordana Grbić¹, Dragoljub Djokić^{2,3}, Sanja Kocić^{2,3}, Dejan Mitrašinović⁴, Ljiljana Rakić⁵, Rade Prelević⁶, Žarko Krivokapić⁶, Snežana Miljković⁷

¹Sanitary Medical School of Applied Sciences "Visan", Belgrade, Serbia; ²Institute of Public Health, Kragujevac, Serbia; ³School of Medicine, University of Kragujevac, Kragujevac, Serbia; ⁴High School of Professional Healthcare Studies, Belgrade, Serbia; ⁵Clinical Centre of Serbia, Belgrade, Serbia; ⁶Military Medical Academy, Belgrade; ⁷Clinical Centre, Niš, Serbia

SUMMARY

Introduction The quality of life is a multidimensional concept, which is best expressed by the subjective well-being. Evaluation of the quality of life is the basis for measuring the well-being, and the determination of factors that determine the quality of life quality is the basis for its improvement

Objective To evaluate and assess the determinants of the perceived quality of life of group distinguishing features which characterize demographic and socioeconomic factors.

Methods This was a cross-sectional study of a representative sample of the population in Serbia aged over 20 years (9479 examinees). The quality of life was expressed by the perception of well-being (pleasure of life). Data on the examinees (demographic and socioeconomic characteristics) were collected by using a questionnaire for adults of each household. To process, analyze and present the data, we used the methods of parametric descriptive statistics (mean value, standard deviation, coefficient of variation), variance analysis and factor analysis.

Results Although men evaluated the quality of life with a slightly higher grading, there was no statistically significant difference in the evaluation of the quality of life in relation to the examinee's gender ($p > 0.005$). Among the examinees there was a high statistically significant difference in grading the quality of life depending on age, level of education, marital status and type of job ($p < 0.001$). In relation to the number of children, there was no statistically significant difference in the grading of the quality of life ($p > 0.005$).

Conclusion The quality of life is influenced by numerous factors that characterize each person (demographic and socioeconomic characteristics of individual). Determining factors of the quality of life are numerous and diverse, and the manner and the strength of their influence are variable.

Keywords: quality of life; subjective well-being; factors determining quality of life; demographic characteristics; socioeconomic characteristics